

Stávka britských horníků 1984–1985

Ondřej Šmigol

Tento článek se zaměřuje na jednu ze stěžejních událostí britských poválečných dějin. V březnu 1984 britští horníci vyhlásili stávku na protest proti uzavírání šachet. Britské odbory měly tradičně silné postavení ve společnosti a v průběhu sedmdesátých let se věřilo, že žádná vláda nedokáže úspěšně řídit zemi bez souhlasu odborů. Odbory v roce 1973 dosáhly vyvolání předčasných voleb a v zimě 1978–1979 naprosto paralyzovaly zemi. V roce 1984 se připravená vláda Margaret Thatcherové rozhodla postavit mocným hornickým odborům a tím jejich moc zlomit. Jednalo se o boj, kdo bude mít rozhodující slovo ve Spojeném království — vláda, či odbory. Po porážce stávky se kouzlo zlomilo a odbory přišly o svou moc a vliv na rozhodování politiků. Z tohoto důvodu je tato stávka jedna z nejdůležitějších událostí poválečné historie Británie. Následuje popis událostí této stávky.

PRVNÍ MĚSÍCE STÁVKY

Ian MacGregor, předseda Národního uhelného úřadu (*National Coal Board*; NCB), státní organizace řídící uhelný průmysl, plánoval zlepšit situaci v hornictví zesíhlením průmyslu. Chtěl propustit 64 000 dělníků a snížit kapacitu o zhruba 25 milionů tun za tři roky. Pro rok 1984–1985 navrhoval propuštění 20 000 lidí.¹ Když se Arthuru Scargillovi, prezidentovi Národní unie horníků (*National Union of Mineworkers*; NUM), nepovedlo rozpoutat stávku rok předtím kvůli platům, byla zde šance, že se o to pokusí v otázce uzavírání šachet. Čekal jen na vhodnou záminku.

Ředitel NCB pro jihoyorkshireskou oblast ohlásil 1. března 1984 plán uzavřít Cortonwoodskou šachtu. Vedl si přitom dosti nešikovně a jeho prohlášení vyznělo tak, že NCB nehodlá podstoupit obvyklou konzultační proceduru spolu s NUM a uzavře Cortonwood jednostranně.² Scargill v tom uviděl šanci jak vyvolat stávku. Uzavření Cortonwoodské šachty dávalo ekonomický smysl. Získávání uhlí z ní bylo předražené a v dole zbývaly zásoby uhlí na několik málo let. Problém spočíval v tom, že pouze

1 THATCHEROVÁ, Margaret, *Roky na Downing Street*, Praha, 1996, s. 238.

2 *Briefing For The Chancellor of The Exchequer: 1 August 1984 Cortonwood Colliery*, 1. srpna 1984.

několik měsíců před ohlášením bylo 80 horníků přesunuto z uzavřené šachty v Elsecaru.³ Spolu s pocitem, že šachta bude uzavřena bez konzultace s NUM, to byly cenné argumenty pro NUM o zdánlivé zvlí NCB. Ta se horečně snažila napravit chybu v komunikaci, ale škoda již byla napáchána. Vůdci NUM začali připravovat odbory na stávkou. Jack Taylor, předseda NUM v jižním Yorkshiru, začal tvrdit, že jde o první uzavírku dolu z čistě ekonomických důvodů v Yorkshiru.⁴ O víkendu z 3. na 4. března se konaly schůze horníků ze šachet v jižním Yorkshiru. Osm z patnácti šachet hlasovalo proti zastavení práce. Dne 5. března přestaly všechny šachty, až na čtyři, pracovat. Tím začala stávka v jižním Yorkshiru. Prvotní reakce horníků, když bylo plánované uzavření ohlášeno, přitom byly radost a tanec. „Všichni muži byli z toho šťastní, zpívali a tančili, nemohli se dočkat, říkali: ‚Zavřeme tuhle zatracenou šachtu, dostaneme lepší,‘“⁵ popsal situaci při zavření šachty jeden z Cortonwoodských horníků. Není se čemu divit, Cortonwoodská šachta byla již zastaralá a všichni horníci získali slib práce v jiné šachtě a k tomu přídavek za přesun.⁶

NUM nemeškala s využitím situace. Na 5. března bylo svoláno setkání Zvláštní rady yorkshireské NUM (*Special Council Meeting*), které rozhodlo o rozšíření stávky na celý Yorkshire od 9. března.⁷ NCB začal tušit, že se schyluje ke krizi. Dne 6. března se sešla Národní poradní rada pro uhelný průmysl (*Coal Industry National Consultative Council*; CINCC), orgán sestávající se z vedení NUM a NCB. Na něm se uhelný úřad pokusil přednést svoji strategii pro budoucnost, ale NUM to nezaujalo.⁸ O dva dny později se sešla NEC, aby projednala yorkshireskou stávkou. Během diskuse začalo být jasné, že levé křídlo NUM chce obejít pravidlo o tom, že celostátní stávka musí být schválena v hlasování všech členů odborů. Existovala dvě klíčová pravidla ohledně zahájení stávky, Pravidlo 41 a Pravidlo 43 (*Rule 41 a Rule 43*). Podle Pravidla 43 se postupovalo v minulosti a stanovilo, že celostátní stávka může být vyhlášena, pouze pokud ji schválí 55 % členů v hlasování. Pravidlo 41 stanovilo, že každá stávka vyhlášená jakoukoliv oblastí NUM musí být schválena Národní výkonou radou (*National Executive Council*; NEC), jinak je neplatná. Na jednání NEC dorazily dopisy z yorkshireské a skotské oblasti žádající o schválení stávky podle Pravidla 41. Skotsko se chystalo na stávkou kvůli uzavření šachty v Polmaise.⁹

Za normálních okolností by schválení stávky podle Pravidla 41 znamenalo zastavení práce pouze v Yorkshiru a ve Skotsku. K omezené stávce nemělo dojít, plán levého křídla NUM byl využít horníky ze severu k uzavření dolů ve zbytku Británie. Yorkshireské a skotské hlídky měly zablockovat přístupy k šachtám a spoléhat se na to, že vrozená loajalita zabrání jejich kolegům překročit hlídkové linie. Roy Ottey,

3 Tamtéž.

4 STEYNE, David — GIBBON, Peter, *Thurcroft: A Village and the Miners' Strike*, Nottingham 1986, s. 44.

5 SAMUEL, Raphael — BLOOMFIELD, Barbara — BOANAS, Guy, *The Enemy Within: Pit villages and the miners' strike of 1984–5*, London 1986, s. 67.

6 *Briefing For The Chancellor of The Exchequer: 1 August 1984 Cortonwood Colliery*, 1. srpna 1984.

7 Tamtéž.

8 Tamtéž.

9 OTTEY, Roy, *The Strike: An Insider's Story*, London 1985, s. 60.

umírněný člen NEC, který byl proti stávce, o schůzce napsal: „Okamžitě jsem vycítil podraz. Uvědomil jsem si, že yorkshireské a skotské výzvy by mohly znamenat začátek celonárodní stávky bez hlasování. Britským horníkům hrozilo, že budou vyvedení skrz masové hlídkování a vyhrožování.“¹⁰ To, že se vedení NUM chystá obejít vlastní ústavu, bylo jasné i z vyjádření pro noviny, které poskytl Mick McGahey, komunistický člen NEC, den předtím: „Chci, aby bylo jasné, že se nezabýváme maličkostmi. Nebudeme vyústavněni z obrany našeho zaměstnání.“¹¹

Militantní křídlo NUM cítilo, že musí protlačit stávku co nejdřív, protože další šance se nemusí naskytnout. Pravé křídlo na schůzi bojovalo za vyhlášení hlasování o stávce, ale nepodařilo se. I vyhlášení stávky v Yorkshiru bylo tak říkajíc „velmi na hraně“, podle ústavy NUM. Vedení Yorkshireské NUM vyhlásilo stávku na základě tři roky starého hlasování. Argument pravého křídla, že tehdy hrozila stávka kvůli úplně jiné situaci a že je nesmysl vyhlašovat stávku na základě tři roky starého hlasování, ale nebyl vyslyšen.¹² Ke konci schůze Scargill předložil návrh na schválení yorkshireské stávky podle Pravidla 41. Dvacet jedna členů NEC hlasovalo pro, tři proti.¹³ Dvanáctý březen 1984 byl dnem oficiálního zahájení stávky. Yorkshireské hlídky okamžitě vyjely zastavit provoz v okolních oblastech.¹⁴ Další stávka britských horníků začala.

Ve způsobu, jakým Scargill začal stávku, položil základy k jejímu budoucímu neúspěchu. Velkým štěstím v neštěstí pro vládu bylo rozhodnutí vyvolat stávku na jaře. Topná sezona právě končila a celoroční vrchol ve spotřebě energie měla Británie již za sebou. To znamenalo, že než znovu začne spotřeba energie stoupat a poptávka po uhlí poroste, uplyne pro horníky téměř rok bez zaměstnání. Další Scargillovou chybou bylo vyhlášení stávky bez celonárodního hlasování. Toto rozhodnutí rozpoltilo NUM a vedlo k tomu, že stávka nebyla v některých oblastech respektována. Nejvýraznějším příkladem byla celá oblast Nottinghamshire, kde se pracovalo po celou dobu stávky, což zajistilo, že zásoby uhlí nikdy nebyly v ohrožení. Na druhou stranu, pokud Scargill chtěl stávku, nezbyvalo mu nic jiného než ji vyvolat tímto způsobem, neboť je velmi pravděpodobné, že by další hlasování prohrál.

Na setkání yorkshireských horníků 10. března 1984 Dave Douglass, jeden z jejich předáků, doslova vykřičel svůj proslov, ve kterém mimo jiné řekl: „Jak víte, Skotsko a Wales jsou od pondělí s námi. Kent a možná Derbyshire se k nám přidají na vlastní pěst a zbytek vyhlídkujeme.“¹⁵ To se také stalo. Podpora pro stávku nebyla velká. Jednotlivé oblasti, které hlasovaly o stávce, byly z velké části proti. Pouze v Northumbelandu hlasovalo 52 % lidí pro stávku. Těsný výsledek byl v Derbyshireu, kde 50,1 % hlasovalo proti stávce. V Nottinghamshireu hlasovalo 73,5 % proti, v Leicestershireu 89 % proti, v jižním Derbyshire 83,6 % proti, v Lancashire 59,2 % proti, v Cumbrii 78 %

10 Tamtéž, s. 61.

11 *The Times* 7. března 1984.

12 OTTEY, R., c. d., s. 63.

13 Tamtéž, s. 69.

14 *The Times*, 12. března 1984.

15 SAMUEL, R. — BLOOMFIELD, B. — BOANAS, G., c. d., s. 99.

proti, v Midlands 73 % proti a v severním Walesu 68,3 % proti.¹⁶ Z toho je jasné vidět, že velké části horníků si stávkou nepřáli. Hlasování v dalších oblastech, jako například v Yorkshire, ve Skotsku, v severním Walesu a v Kentu, se stávka nekonala; je ale pravda, že toto byly tradičně militantní oblasti a je velká pravděpodobnost, že by hlasovaly pro stávku. Ale přání většiny oblastí nejit do stávky nebylo respektováno.

NCB si stávku nehodlala nechat líbit a chtěla využít nové zákony přijaté vládou Thatcherové k žalobě na NUM. Jednalo se o Zákon o zaměstnanosti z roku 1980 (*The Employment Act 1980*), který omezoval hlídkování pouze na místo pracoviště a zakazoval druhotné stávkování u objektů, které nepatřily zaměstnavateli. Dále pravidla pro stávky upravoval Zákon o zaměstnanosti z roku 1982 (*The Employment Act 1982*), který umožňoval žalovat odbory, pokud stávka je nelegální.¹⁷ Právě tohoto zákona se NCB pokusila využít a docílit pokuty pro NUM. Žalobu podala 14. března 1984.¹⁸ Soud rozhodl ve prospěch NCB, ale uhelný úřad se nakonec, i na nátlak vlády, rozhodl nepokračovat a svou žalobu pozastavil. Důvodem byl strach, že přímý útok ze strany NCB a zabavení financí NUM by mohl rozhněvat i umírněné horníky, kteří stále pracovali.¹⁹ Jak řekl právník NCB: „Nebylo by to konstruktivní.“²⁰ Zvláště šlo o oblast Nottinghamu, která měla 16. března hlasovat o tom, jestli podpoří stávku yorkshireských horníků a sama půjde do stávky.²¹ Stejně tak si snažila nottinghamské horníky naklonit NUM, když zakázala hlídkám stávkovat v Nottinghamshire, dokud nebude po hlasování.²²

Stávka se šířila rychle. Dne 12. března 1984 nepracovalo 83 šachet, 92 jich pracovalo normálně.²³ Následovala tvrdá kampaň zastrašování a masového hlídkování. Jedině Kentská oblast se přidala celá dobrovolně. V jižním Walesu a ve Skotsku se některé doly zdráhaly ke stávce připojit. Dne 14. března byly donuceny ke stávce hlídkami všechny šachty ve Skotsku, 15. března v jižním Walesu.²⁴ Radikálnější horníci brali hlídkové linie, zabraňující ke vstupu na pracoviště, jako naprosto legitimní způsob protestu. Překročení hlídkové linie zabraňovala horníkům jednak téměř bezmezná loajalita k jejich odborům, jednak velké výtržnosti a hrozby, které se objevily již na začátku stávky. Dave Douglass si po stávce poznamenal: „Hlídková linie je tou linií, která sjednocuje naši třídu, je projevem víry sebe navzájem. Je to linie s principy na straně jedné a s otroctvím na straně druhé.“²⁵ Takhle to vnímali militantní horníci. Pro ně hlídková linie byla nade vším, byl to hlavní prostředek boje proti jejich

16 CRD briefing („*The Policing of the Miners' Dispute: 10th April 1984*“) [miners› strike] [declassified 2014], 10. dubna 1984.

17 Tamtéž.

18 *The Times*, 14. března 1984.

19 THATCHEROVÁ, M., c. d., s. 244.

20 *The Times* 27. března 1984.

21 Tamtéž, 15. března 1984.

22 SAMUEL, R. — BLOOMFIELD, B. — BOANAS, G., c. d., s. 69.

23 CRD briefing („*The Policing of the Miners' Dispute: 10th April 1984*“) [miners› strike] [declassified 2014], 10. dubna 1984.

24 OTTEY, R., c. d., s. 75.

25 SAMUEL, R. — BLOOMFIELD, B. — BOANAS, G., c. d., s. 226.

třídnímu nepříteli. Stála i nad vlastní ústavou NUM, jak řekl Scargill: „Já jsem kustod knihy pravidel a chci říct svým kolegům v odborech, že zde je jedno pravidlo nade všemi pravidly v knize pravidel a to je, že když jsou pracující ve stávce, za žádných okolností nepřekročíte hlídkové linie.“²⁶

Ne všichni horníci souhlasili a nechtěli se ocitnout ve stávce proti své vůli. Jim Colgan, představitel NUM v Midlands, poslal 23. března Scargillovi dopis, ve kterém varoval, že situace dospěla do bodu, kdy horník bojuje proti horníkovi a hlídky z ostatních oblastí brání ostatním pracovat.²⁷ Ottey v novinách varoval: „Nejsem připraven stát stranou a dívat se jak naše skvělé odbory ničí občanská válka.“²⁸ Není poté divu, že stávka velmi brzy začala být násilná. Přesto se nepodařilo zabránit tomu, aby nebyla zavřena většina šachet. Dne 26. března jich nepracovalo již 132. Poté se podařilo několik šachet rozběhnout. Dne 5. dubna se počet uzavřených šachet ustálil na 121.²⁹ Až na 31 000 mužů v Nottinghamshireu drtivá většina z 202 000 britských horníků zůstala doma.³⁰

NUM se snažila vyřadit fungující šachty z provozu. To se mělo docílit pomocí takzvaných „létajících hlídek“, strategie stávkování, kterou údajně vymyslel sám Arthur Scargill a která byla poprvé ve velkém měřítku použita v hornické stávce z roku 1972. Létající hlídky byly zorganizované skupiny horníků, kteří se díky autům či autobusům dokázali rychle dostat na potřebné místo a masou hlídek ho donutit ke stávce. Cílem bylo donutit ke stávce šachty z oblastí, kde se pořád pracovalo, tím, že se tam přesunou hlídky z radikálnějších hrabství. „V jižním Walesu naštvaní horníci vyšli ze setkání v Bedwasu a tvrdili, že byli zastrašováni, aby se přidali ke stávce, a že „vláda davu dnes vyhrála,“³¹ hlásily *The Times*. V roce 1984 to znamenalo zablokování celého Nottinghamshire. Vzhledem k tomu, že Nottinghamshire byla tradičně umírněná oblast, kde byly platové podmínky o něco lepší než jinde, tak se nottinghamští horníci do stávky nehrnuli. Protože velká část Nottinghamshire, zkráceně Notts, byla rozhodnuta pracovat, úsilí létajících hlídek bylo koncentrováno právě na tuto oblast. Takřka ihned se stávkování stalo násilným. Na rozdíl od ostatních oblastí si nottinghamští horníci nechtěli nechat líbit zablokování svých šachet a rozhodli se projít hlídkovými liniemi. Když nefungoval tradiční odpor k překračování hlídkových linií, začaly výtržnosti.

Na pracující horníky se křičelo, vyhrožovalo se jim. Když to neúčinkovalo, začali být napadáni na ulici, docházelo k útokům na jejich domy, vyhrožovalo se jejich rodinám. *The Times* psaly: „Jsou obavy, že jestli nottinghamští muži budou volit proti stávkujícím, tak, podle slov jednoho úředníka, yorkshireské hlídky ‚rozpoutají peklo‘.“³² Hlídka dělaly vše pro to, aby rozšířily stávku. Ve zprávě pro premiérku ze 14. března

26 MACGREGOR, Ian, *The Enemies Within*, Bury St Edmunds 1986, s. 173.

27 OTTEY, R., c. d., s. 73.

28 Tamtéž, s. 86.

29 CRD briefing („*The Policing of the Miners' Dispute: 10th April 1984*“) [miners' strike] [declassified 2014], 10. dubna 1984

30 THATCHEROVÁ, M., c. d., s. 238.

31 *The Times*, 15. března 1984.

32 Tamtéž, 16. března 1984.

se uvádí: „Zdá se, že nebyl nikdo zatčen a že militanti nejenom bránili horníkům, kteří chtěli pracovat, aby tak učinili, ale bránili tomu, aby se uskutečnilo hlasování. Oblast Lancashire byla dnes donucena odložit hlasování.“³³ Násilí hlídek bylo do jisté míry kontraproduktivní. Colin Bottomore, tajemník pobočky NUM u Bentinckské šachty, který ze začátku podporoval stávky, se vyjádřil: „... a poté se postoj zatvrdil proti stávkujícím horníkům kvůli násilnému hlídkování, které se odehrávalo od prvního dne, co přijeli do Nottinghamshire. Při první směně, co přijeli do Bentincku, jsem mluvil s dvaceti nebo třiceti hlídkami a šel jsem s nimi do kantýny a osobně jim všem koupil šálek čaje, prostě jsme si byli blízcí. A poté... okolo půl jedenácté... z hospody na ulici vylezlo asi padesát nebo šedesát hlídek a okamžitě začalo násilí, násilí proti mužům, co šli do práce, honili lidi po polích, honili skupiny, honili jednotlivce skrze bránu a strkali je na silnici. A od toho momentu jsem si řekl, že s nimi nechci mít nic společného.“³⁴ Na jeho ženu plivali a narazili ji na autobusovou zastávku. Během demonstrace nottinghamských horníků proti stávce na něj hlídky házely drny trávy a cihly.³⁵

Leon Brittan, ministr vnitra, v Dolní sněmovně upozorňoval: „Nemůžu uvěřit, že slušný člověk v této zemi by schválil takové akce jako ukradení barvy, pomazání s ní dveří a oken a vytlití zbytku na vrh kořat, takže jedno z nich zemřelo. To je jednoduše barbarské.“³⁶ První oběť na sebe nenechala dlouho čekat. Při výtržnostech v nottinghamské vesnici Ollerton zemřel čtyřřidvacetiletý stávkující horník David Gareth Jones. Okamžitě se objevily spekulace, že zemřel kvůli zmlácení policií. Pitva nicméně nenalezla známky útoku a patolog určil jako pravděpodobnou příčinu úmrtí umačkání.³⁷ Vzhledem k tomu, že oblíbeným způsobem protestu byl vlnitý pohyb semknutých řad horníků proti policejnímu kordonu, to bylo vysoce pravděpodobné. Tento způsob tlacení byl mnohými stávkujícími považován za legitimní formu protestu a nikoli za nepřiměřený nátlak.³⁸

Na násilí a výtržnosti byla nucena reagovat policie. V londýnském Scotland Yardu bylo uvedeno do provozu Národní informační středisko (*National Reporting Centre*; NRC), které koordinovalo policejní složky z celé Británie při úsilí umožnit horníkům, kteří chtěli pracovat, aby se tak stalo. Zpočátku policie nechtěla jít do tvrdých střetů, zvláště pokud šlo o místní policisty, kteří se se stávkujícími znali. Labouristický poslanec Allen McKay hlásil: „Vskutku, někteří [stávkující horníci] chválili policii a její práci a říkali, že v některých oblastech obdrželi velkou pomoc od policejních sil. Bylo hlášeno, že šlo hlavně o policisty z Yorkshire a Nottinghamshire.“³⁹ Jeden horník vzpomínal na první dny stávky: „Byli [policisté — O. Š.] úžasní, stáli

33 Turnbull minute to MT („Coal Strike: Picketing“) [Brittan statement to Chief Constables: «It is the duty of the Police to prevent...intimidation so that the law is upheld»] [declassified 2014], 14. března 1984.

34 SAMUEL, R. — BLOOMFIELD, B. — BOANAS, G., c. d., s. 72.

35 Tamtéž, s. 76.

36 Hansard, 17. května 1984.

37 *The Times*, 16. března 1984.

38 VINEN, Richard, *Thatcher's Britain*, London 2009, s. 165.

39 Hansard, 10. dubna 1984.

tam, smáli se a žertovali. Strčil jsi je a oni strčili tebe, ale smáli a vtipkovali o tom.⁴⁰ Zdá se, že policie nechtěla plně zasáhnout proti hornické stávce. V zápisu z jednání užší skupiny ministrů se uvádí: „Ministr vnitra řekl, že jeho ministerstvo již dříve upozornilo policejní náčelníky na rozsah jejich pravomocí, ale nebyl spokojen s jejich odpovědí.“⁴¹ Dále se v zápisu uvádí: „Zašel na pokraj toho, co ministr vnitra může udělat a zároveň respektovat ústavní nezávislost policejních sil.“⁴² „Jednání schválilo činy ministra vnitra snažícího se zajistit, aby vrchní konstáblové plnili své povinnosti.“⁴³ Leon Brittan dal jasně najevo svůj postoj v prohlášení, které učinil pro média a které bylo pokládáno i za povzbuzení pro policii, aby začala jednat: „Velký počet hlídek může sám o sobě být zstrašující. Je povinností policie předejít takovému zstrašování, aby bylo dodrženo právo. Jsem si jistý, že vykonají vše proto, aby tomu tak bylo, a já je v tom podpořím. Mají vzájemnou pomoc a nutné zdroje. Mají nutné pravomoci k tomu zastavit a rozehnat nadměrný počet hlídek a zastavovat vozidla.“⁴⁴ Počet policistů podporující místní sbory v akci dosahoval až sedmi tisíc a nikdy neklesl pod dva a půl tisíce.⁴⁵ Počet policistů v Nottinghamshire mezi 13. a 20. březnem narostl z 2260 na 9760.⁴⁶ Z původního dohlížení na hlídky stávkujících se policejní operace rychle rozrostly na chránění pracujících, hlídkování v ulicích a téměř neustálé potyčky s militantními horníky. Brzy se objevila nařčení z policejní brutality a zneužívání pravomocí.

Možná nejkontroverznější policejní pravomocí byly silniční kontroly. Ve snaze zabránit létajícím hlídkám dorazit na místo a omezit výtržnosti začala policie kontrolovat vozidla na hranicích mezi hrabstvími, zejména v Nottinghamshire a Yorkshire, a posílat podezřelá vozidla, co by mohla převážet horníky pryč. „Byli zatýkáni ještě při cestě tam,⁴⁷ stěžoval si jeden z horníků. „Je jednodušší dostat se z východního Berlína než z jižního Yorkshire,⁴⁸ zněla jedna z námitek. Kritika opozice, že vláda vytváří policejní stát, na sebe nenechala dlouho čekat. Poslanec za Labouristickou stranu Gerald Kaufman popisoval, jak jistý pan Hampson se snažil dovézt své tři kamarády do Ollertonu na pracovní pohovor, byl zastaven několikrát policií a nakonec mu policie nedovolila pokračovat a byl nucen se vrátit i se svými pasažéry, kteří ani nesměli vystoupit z auta. Totéž se stalo další den.⁴⁹ Vláda pravomoc policie zastavovat vozidla vehementně bránila. Margaret Thatcherová v Parlamentu pronesla: „Je povinností policie chránit práva lidí, aby se zabývali svými zákonnými záležitostmi v klidu. Mají

40 STEYNE, D. — GIBBON, P., c. d., s. 65.

41 *No.10 record of conversation (MT-Brittan-Walker-Jenkin-Fowler-King-Havers-Moore-Gummer-Gregson) [„Coalmining Dispute“]*, 14 března 1984.

42 Tamtéž.

43 Tamtéž.

44 *Turnbull minute to MT („Coal Strike: Picketing“)* [Brittan statement to Chief Constables: „It is the duty of the Police to prevent...intimidation so that the law is upheld“], 14 března.

45 *The Times*, 15. září 1984.

46 STEYNE, D. — GIBBON, P., c. d., s. 70.

47 SAMUEL, R. — BLOOMFIELD, B. — BOANAS, G., c. d., s. 128.

48 Tamtéž, s. 16.

49 *Hansard*, 10. dubna 1984.

pravomoc omezit počet hlídek, rozptýlit hlídky a předejít tomu, aby se sešel nadměrný počet hlídek. Pokud je to nezbytné, mohou zastavovat vozidla s hlídkami.⁵⁰ Ve stejném duchu se vyjádřil Leon Brittan: „Právní pozice je jasná. Jakýkoli pokus bránit nebo zastrašovat ty, co si přejí pracovat, je porušením trestního práva. Pouhá přítomnost velkého počtu hlídek může být zastrašující. Policie má povinnost zabránit blokaci a zastrašování a umožnit těm, co chtějí pracovat, aby mohli. Mají pravomoc zastavit a rozptýlit velký počet hlídek a podniknout preventivní akce tím, že zastaví vozidla a lidi.“⁵¹

Vláda si nicméně v průběhu stávkové akce začala uvědomovat, že zastavování vozidel nepůsobí nejlépe a mnohdy je těžké dokázat, že se opravdu jedná o stávkující horníky. Zápis z jednání užší skupiny ministrů z 18. června uvádí: „Je složité ospravedlnit vrácení osob stovky mil od jakékoli oblasti hlídkování. Trestní zákon vyžaduje po policii, aby si byla jista, že osoba jede hlídkovat a pravděpodobně poruší právo. To je složité dokázat. [...] Nemyslíme si, že by trestní právo mělo být rozšířeno o širší pravomoci zastavovat lidi a posílat je zpátky. To by podpořilo obviňování, že vláda vytváří policejní stát, zatímco by se nevyřešil problém jak dokázat obvinění [z násilného hlídkování — O. Š].“⁵² Veřejně ale vláda nepřiznala žádné pochybnosti.

Cesty na hlídkování se pro horníky rychle změnilly v trvalou hru na kočku a myš s policií. „Měli jsme průzkumníky — sám jsem to dělal. Můj kámoš a já, jsme jeli po silnici, zastavili na každé křižovatce, podívali jsme se, jestli je tam policie, zaznamenali čas a tak dále,“⁵³ popisoval jeden horník. Další si vzpomínal: „Hra na schovávanou s policií..., chození tři nebo čtyři míle přes pole a lesy, aby se člověk dostal k šachtě..., docela zábavné, pokud tě nechytli a nezabili.“⁵⁴ Triky, které stávkující používali, byly různé. Objížděli zátarasy po polních cestách, nebo většina vystoupila, proběhla kolem, a když auto pouze s řidičem projelo skrz kontrolu, zase nastoupili. Hlídky s sebou vozily kleště, kladiva a dláta, aby mohly přestřihávat zámky na vrátech a využívat soukromé pozemky.⁵⁵ „Podnikli jsme některé neuvěřitelné věci, jenom abychom se tam dostali.“⁵⁶

V prvních dnech, než se ustálila organizace, si horníci sami vybírali objekty, u kterých budou hlídkovat. Yorkshireské pobočky NUM si každá vybrala jednu pobočku v Nottinghamshire a tu vyhlídkaovala.⁵⁷ Brzy se ale v sídle NUM v Sheffieldu vytvořilo Národní kontrolní centrum (*National Control Centre*; NCC). To jednotlivým oblastem předávalo informace a doporučení, kam mají poslat hlídky. Pobočky NUM v oblastech poté rozhodovaly o tom, kam hlídky poslat.⁵⁸ „Každý den tam [v sídle yorkshireské NUM — O. Š.] byla schůze, hoši diskutovali taktiku, co bychom měli udělat, co by-

50 Tamtéž, 15. března 1984.

51 Tamtéž.

52 *Redwood minute* („*The Coal Dispute: MISC 101 Papers on the Law*“) [*miners' strike*] [declassified 2014], 18 června 1984.

53 STEYNE, D. — GIBBON, P., c. d., s. 68.

54 SAMUEL, R. — BLOOMFIELD, B. — BOANAS, G., c. d., s. 12.

55 STEYNE, D. — GIBBON, P., c. d., s. 69.

56 Tamtéž.

57 Tamtéž, s. 51.

58 *The Times*, 18. října 1984.

chom neměli udělat, kam půjdeme.“⁵⁹ Instrukce se hlídkám poté dodávaly písemně v obálkách, protože horníci se báli policejních odposlechů. Často obsahovaly dva cíle. Jeden hlavní a druhý záložní, kdyby se k prvnímu nepodařilo dojet.⁶⁰

Takřka od prvního dne se nejviditelnějším rysem stávky stalo násilí. Stávkující fyzicky bránili těm, kteří chtěli pracovat. Rvačky s policií se ocitly na denním pořádku. Počet hlídek dosahoval až 2800.⁶¹ Thatcherová varovala: „Každý večer ošklivá řada násilností zdeformovala naše televizní obrazovky. Objevily se zprávy o těch, kteří byli zastrašeni, neboť chtějí pracovat, pokračovat v zaměstnání a podporovat své rodiny.“⁶² Jak stávka postupovala, a začalo být jasné, že nebude krátká, ještě horší násilnosti měly přijít.

Premiérka zřídila užší komisi ministrů mající na starost zvládnutí hornické stávky. Členy této Ministerské skupiny pro uhelný průmysl (*Ministerial Group on Coal; Misc 101*) byli Thacherová, vicepremiér Wiliam Whitelaw, ministr vnitra Leon Brittan, ministr pro energetiku Peter Walker, kancléř pokladu Nigel Lawson, ministr obrany Michael Heseltine, ministr pro obchod a průmysl Norman Tebbit, ministr pro zaměstnanost Tom King, ministr dopravy Nicholas Ridley, ministr spravedlnosti Michael Havers a ministr pro Skotsko George Younger. Většina důležitých rozhodnutí ohledně stávky se odehrávala zde.

Taktěž NUM se na stávku dobře připravila. Roy Ottey vzpomíná, jak se dostavil, na Scargillovu žádost, na schůzi Komise NUM pro finance a všeobecné účely (*NUM Finance and General Purposes Committee*), které nebyl členem. Tato schůze se konala ten samý den, co bylo rozhodnuto jít do stávky podle Pravidla 41. Zde byli členové NEC, co nebyli zároveň členové Finanční komise požádáni, aby odsouhlasili její zápis bez jakýchkoli dalších informací. Brzy vyšlo najevo, že setkání je o přesunu peněz na zahraniční konta, aby je soudy nemohly zabavit. Většinu času mluvil Roger Windsor, generální ředitel NUM, jenž bavit Otteyho tím, že nakukoval za záclony a hledal špiony. U dalšího člena schůzky vyvolal záchvat smíchu poté, co nakoukl do krabičky sirek, jestli tam není štěnice.⁶³ Diskuse probíhaly v šepotu a mluvilo se v kódových, i když průhledných označeních. Například „kukaččí země“ znamenala Švýcarsko.⁶⁴ I když tyto snahy působily komicky, důsledek jednání byl mnohem vážnější. Vzhledem k tomu, že jediným důvodem pro zabavení majetku mohlo být porušení zákona, bylo jasné, že NUM se od začátku připravuje na možnost, že zákon bude muset být porušen. Následovalo školení, jak ukryt finance na zahraniční konta.⁶⁵ Celá operace byla nicméně dvojsečným mečem. Na jednu stranu zabránila úřadům v tom, aby dosáhly na peníze, ale na stranu druhou znemožnila snadné čerpání financí pro NUM. Dostat se k vlastním penězům se stalo pro NUM složitou operací.⁶⁶

59 STEYNE, D. — GIBBON, P., c. d., s. 51.

60 Tamtéž, s. 67.

61 CRD briefing („The Policing of the Miners' Dispute: 10th April 1984“) [*miners' strike*] [declassified 2014], 10. dubna 1984.

62 Srv. <http://margarethatcher.org/document/105689> [cit. 15. 02. 2014].

63 OTTEY, R., c. d., s. 72.

64 Tamtéž, s. 73.

65 Tamtéž.

66 Tamtéž, s. 74.

Klíčovým faktorem neúspěchu stávký se stal postoj ostatních odborů. NUM vkládala velké naděje do tzv. Trojspojenectví (*Triple Alliance*). Šlo o spojenectví Konfederace železických a ocelářských profesí (*Iron and Steel Trades Confederation*; ISTC), Národních železničářských odborů (*National Union of Railwaymen*; NUR) a NUM. Všeobecně se předpokládalo, že pokud tyto tři odbory půjdou do stávký, dokáží položit jakoukoli vládu na kolena. Dalšími důležitými odbory byly Odbory dopravních a všeobecných pracovníků (*Transport and General Workers Union*; TGWU) a nejrůznější odbory v energetickém průmyslu, které mohly vládě hodně znepříjemnit život.

Kooperace mezi odbory ale do velké míry ztroskotala. Největší faktické podpory se stávkujícím dostalo od železničářských odborů NUR a od Sdruženého společenství řidičů lokomotiv a příkladačů (*Associated Society of Locomotive Engineers and Firemen*; ASLEF). Odbory nařídily takzvaný „*blacking*“ uhlí čili blokaci uhelného transportu. I když pro vládu nepříjemné, nikdy to významně neohrozilo její pozici. Důvodů bylo několik. Samotní odboráři nebyli jednotní. Díky rozhodnutí vedení drah postupovat tvrdě a odmítnout vyplácet výplatu těm, kteří nebudou převážet uhlí.⁶⁷ Vláda se rozhodla kromě biče použít i cukr a ve vyjednáváních odborářům nabídla velmi výhodné navýšení platů.⁶⁸ Také železničáři si prodělali vlastní neúspěšnou stávký v lednu 1982 a nechtěli dále ohrožovat své pozice.⁶⁹ Není tedy divu, že se železničáři do podpory NUM zrovna nehrnuli a nemalé množství uhlí se dařilo stále převážet po železnici.

Klíčovými lidmi se ukázali být operátoři signálních zařízení, kteří dokázali sami zablokovat celou linku. Proto NUR začaly na dráhy, kudy projížděly transporty s uhlím, posílat operátory, kteří sympatizovali s horníky.⁷⁰ Díky tomu se NUR dařilo narušovat transporty uhlí a ke konci stávký *The Times* informovaly, že denně bylo vypraveno zhruba 40 vlaků s uhlím místo 300, jak bývala norma, před stávkou.⁷¹ Výpadky v dodávkách uhlí po železnici se nicméně vládě dařilo poměrně jednoduše nahradit transportem po silnici. I když to bylo dražší, velká výhoda spočívala v tom, že zde nehrozila žádná stávký. Řidiči nákladáků neměli žádné odbory a často se jednalo o drobné podnikatele, kterým sloužila jejich dodávka jako jediná živnost, již odmítali ohrozit tím, že by se přidali ke stávce.

Další součástí Trojspojenectví byla ještě méně nadšená do stávký. ISTC si prošla vlastní ničivou stávkou v roce 1980. Výsledkem bylo její oslabení a úbytek lidí v ocelářském průmyslu. Oceláři poslední roky pracovali, aby dohnali ztrátu ze stávký, a dobře si uvědomovali, že další výpadek práce by pro ně mohl být zničující. Premiérka nastínila jejich situaci v Dolní sněmovně: „Scunthorpe [ocelárna — O. Š.] vyvinul velké úsilí, aby jeho výroba oceli dosáhla vysoké kvality a mohla být prodána za konkurenceschopné ceny. Zaměstnání některých těchto lidí by bylo ohroženo. Pracovali

⁶⁷ *Minutes of Ministerial Group on Coal — MISC 101(84) 1st (Industrial Action in the Coal Industry)* [declassified 2014], 15. března 1984.

⁶⁸ VINEN, R., c. d., s. 167.

⁶⁹ LAWSON, Nigel, *The View from No. 11*, London 1992, s. 150.

⁷⁰ *Minutes of Ministerial Group on Coal — MISC 101(84) 7th (Industrial Action in the Coal Industry)* [declassified 2014], 4. dubna 1984.

⁷¹ *The Times*, 27. února 1985.

extrémně tvrdě. Bylo by ironické, kdyby se kvůli stávce lidé ocitli nezaměstnaní, protože zákazníci by se přesunuli do zahraničí.⁷² Proto se předseda ISTC Bill Sirs rozhodl spolupracovat s šéfem Britské ocelářské společnosti (*British Steel Corporation*; BSC) Bobem Scholeyem a nechat ocelárny otevřené. V rádiu Sirs prohlásil: „Naším úkolem je použít materiál, který nám dodá náš zaměstnavatel. Není jím zasahování do hlídkování.“⁷³ Trojspojenectví se definitivně rozpadlo, když ocelářská komise Kongresu odborů (*Trade Union Congress*; TUC) jednohlasně zamítla návrh NUM, aby oceláři okamžitě ukončili veškerou produkci oceli.⁷⁴ Dobré vztahy mezi NUM a ISTC se dočista zhroutily a přerostly v téměř otevřené nepřátelství.

Nejméně problémové byly odbory v energetice. Byly tradičně umírněné a dlouhodobě patřily na pravé křídlo odborového hnutí. Neměly pražádný zájem nechat se zatáhnout do Scargillovy politické stávky.⁷⁵

TGWU by rády pomohly NUM, ale zdánlivě neměly tolik vlivu, aby nějak ovlivnily stávku horníků. Jejich hvězdná chvíle přišla v létě, kdy se chvíli zdálo, že jejich dokářské křídlo dokáže položit vládu na kolena a zajistit vítězství horníkům.

Scargill si podporu ostatních odborů sám dost zkomplikoval. Násilí na hlídkových liniích odrazovalo od vyjádření bezpodmínečné podpory pro horníky. Taktéž rozhodnutí Scargilla vyvolat stávku bez hlasování mezi horníky způsobilo přinejmenším rozpaky ostatních odborových vůdců. V květnu se generální tajemník TUC Len Murray rozhodl neuznat sympatizační stávky ve prospěch horníků.⁷⁶ Zároveň to vyvolalo rozkol v Labouristické straně. Zatímco levé křídlo *Labour Party* vyjadřovalo téměř bezpodmínečnou podporu pro horníky, pravé křídlo cítilo, že stávka bez hlasování a rozpoutané násilí nejsou úplně v pořádku.

Do tohoto zdrženlivého křídla se zpočátku počítal i vůdce Labouristické strany Neill Kinnock. Labouristická strana se ostatně, alespoň zvenku, jevila jednotná. Koncem března ale vedení strany jednohlasně schválilo rezoluci, která vyjadřovala podporu horníkům.⁷⁷ Na setkání skotských odborářů v polovině dubna pak Kinnock pronesl militantní řeč a podpořil NUM.⁷⁸ Někteří labourističtí politici ale začali brzy vyjadřovat obavu z „dovádění Scargilla.“⁷⁹ Zároveň zpochybňovali moudrost podpory odborům, které se samy rozdělily na dvě nesmiřitelné strany.⁸⁰ Levé křídlo Labouristické strany ovšem pokračovalo v podpoře NUM. Jeden z jejich vůdců, Tony Benn, na demonstraci horníků prohlásil, že musí vyhrát, protože toryovští ministři nikdy nekopali uhlí.⁸¹ Zajímavé je, že tento argument přišel zrovna od Tonyho Benna, který

72 *Hansard*, 27. března 1984

73 *The Times*, 7. května 1984.

74 Tamtéž, 3. července 1984.

75 *No.10 record of conversation (MT-Walker-Marshall-Couzens-Gregson-Buckley) [miners' strike: power station endurance] [declassified 2014]*, 25. července 1984.

76 *The Times*, 21. května 1984.

77 *Hansard*, 28. března 1984.

78 *The Times*, 19. dubna 1984

79 Tamtéž, 14. května 1984

80 Tamtéž, 27. dubna 1984.

81 Tamtéž, 15. května 1984.

se narodil do šlechtické rodiny a který se honosil titulem vikomt Stansgate, než se vzdal, aby mohl kandidovat do dolní komory parlamentu.

Přes mnoho žádostí, aby bylo svoláno zvláštní zasedání NEC, aby neprodleně projednalo krizi v odvětví, která nastala, tak Scargill neučinil. Proto se další zasedání NEC, poté co byla odsouhlasena yorkshireská stávka, konalo až 12. dubna a členové NEC se na něj museli probíjet skrz dav horníků.⁸² Scargill začal jednání prohlášením, že chce porážku toryů naprostou mobilizací odborového a labouristického hnutí.⁸³ Bylo to do očí bijící přiznání, že pravé cíle stávky jsou politické a nejlepším výsledkem by byl pád vlády. To během jednání potvrdilo vyjádření Jacka Taylora, předsedy yorkshireské oblasti, coby odpověď na osočení, že stávka je politická: „Samozřejmě, že je politická. Kdyby byla u moci *Labour* tak bychom nebyli v této situaci.“⁸⁴ Diskuse se točila především okolo možnosti hlasování a násilí, které vypuklo mezi horníky. Radikálové jako právě Taylor tvrdili, že „hlasování je luxus, který si nemůžeme dovolit“.⁸⁵ Klasický argument byl, že se nesmí dovolit, aby jeden horník vyhlasoval druhého z práce. Eric Clarke „tvrdil, že na jeho muže útočí policie a že Británie míří k policejnímu státu“.⁸⁶ Nakonec Scargill přednesl návrh, aby stávku schválila Zvláštní konference delegátů. Umínění členové NEC proti tomu bojovali, neboť, jak napsal Ottey, „velmi dobře jsme věděli, že hlasovací síla na konferenci, která je dominována levicovými oblastmi, by neschválila rozhodnutí o volbách [o stávce — O. Š.]“.⁸⁷ Bojovali, ale marně. NEC odhlasovala uspořádání Zvláštní konference a doporučila snížení počtu hlasů nutných ke schválení stávky z 55 na 50 %.

Zvláštní konference se konala 19. dubna a podle očekávání odsouhlasila stávku a snížila počet hlasů potřebných na odsouhlasení stávky na 50 %.⁸⁸ Lehce udivujícím je rozhodnutí Scargilla nehlasovat o stávce i po tomto snížení. V rozvířené atmosféře stávky se zdálo, že mnoho horníků by mohlo hlasovat pro stávku. Snížení hranice na odsouhlasení stávky mohl být poslední krok, který bránil úspěšnému schválení stávky a sjednocení NUM. Konzervativci se toho báli. „Získal by v hlasování v době stávky, kdy byly city zjitřeny, většinu pan Scargill, nebo my? Nebyla jsem si jistá,“⁸⁹ napsala Thatcherová. Zápisy z jednání Misc 101 to potvrzují. „Zdá se, že výsledek hlasování, pokud by se uskutečnilo, by se mohl naklonit jakýmkoli směrem, pokud by malý počet horníků změnil názor.“⁹⁰ V zápisu dalšího jednání stálo: „Protože částečná stávka zachvátila většinu uhelných pánví a pokračuje značná policejní aktivita, je nebezpečí, že nastane incident, který by zjitřil vášně a nepříznivě ovlivnil názory

82 OTTEY, R., c. d., s. 92.

83 Tamtéž, s. 94.

84 Tamtéž, s. 96

85 Tamtéž.

86 Tamtéž, s. 99.

87 Tamtéž, s. 103.

88 Tamtéž, s. 115.

89 THATCHEROVÁ, M., c. d., s. 242.

90 *Minutes of Ministerial Group on Coal — MISC 101(84) 2nd (Industrial Action in the Coal Industry) [declassified 2014]*, 19. března 1984.

horníků. Taktikou vedení NUM se zdá, alespoň nyní, je čekat na takovýto vývoj, aby se zvýšila podpora pro národní uhelnou stávku.⁹¹

Po snížení hranice nutné pro schválení stávky se vláda začala připravovat na kampaň, kterou by vedla, aby zajistila neschválení stávky. „NCB by měl dostat velkou podporu v jeho pokračující snaze zajistit, že horníci vědí, o co se jedná.“⁹² Scargill se do hlasování nepustil nejspíše ze dvou důvodů. Za prvé si sám nebyl jistý, jestli by hlasování vyhrál. Pravděpodobně se děsil nepříznivého výsledku hlasování; udržet při životě odmítnutou stávku by bylo mnohem těžší než neschválenou. Druhým důvodem je, že investoval tolik energie do vysvětlování, proč se celoodborové hlasování nemůže uskutečnit, že připuštění hlasování by znamenalo ustoupení z pozic a ztrátu tváře. To bylo podtrženo ještě navíc rétorikou konzervativců, kteří kladli co největší důraz hlasování v odborech, a jejich legislativa se ho snažila podporovat. Zdáni, že jde tolym na ruku, si Scargill nemohl dovolit.⁹³

Koncem dubna se situace více méně ustálila. Velká část horníků nepracovala, ať už dobrovolně, nebo protože se neodvážila projít přes hlídkové linie. „Létající hlídky“ se honily s policií po anglických silnicích. Nejproblémovějším rysem stávky se stalo násilí, které v dalších měsících začalo dále narůstat.

STÁVKA V LETNÍCH MĚSÍCÍCH, DOKAŘSKÁ STÁVKA A STÁVKA NACODS

Po prvních měsících stávky se stav více méně ustálil v situaci, kdy velká část horníků, ať o vlastní vůli, či z donucení, nepracovala, Británii brzdily hlídky a snažily se blokovat, co se dalo, množily se rvačky s policií a nevypadalo to, že ani jedna ze stran se chystá ustoupit. Labouristé tlačili na vládu, aby ukončila tento průmyslový konflikt a zasedla k jednání s odbory. To premiérka výslovně vylučovala. Tvrdila, že jde o průmyslový konflikt, který se má řešit vyjednáváním mezi zaměstnanci a zaměstnavatelem, tripartitní jednání nepřicházela v úvahu. Vláda a její orgány měly řešit pouze trestněprávní a občanskoprávní stránky sporu, čili policejní dohled nad hlídkami a soudní řešení žalob na NUM.

K tolik vzývanému vyjednávání mezi NUM a NCB nedošlo do května. Obě strany nehdly ustoupit a doufaly, že prodlužováním stávky získají výhodnější vyjednávací pozice. Jeden z důvodů, proč k jednáním nedošlo tak dlouho, je i to, že případné vyjednávání se mělo konat v *Hobart House*, londýnském sídle NCB. Problém byl, že *Hobart House* byl od prvního dne obklíčen hlídkami. Přijít na jednání by pro Scargilla znamenalo porušení jeho vlastního nejdůležitějšího pravidla o nepřekračování hlídkových linií za žádnou cenu. Poté, co tlak okolí donutil obě strany zasednout k jednacímu stolu, se tento problém vyřešil tak, že hlídky byly v den jednání odvolány.⁹⁴ K prvnímu setkání znepřátelených stran došlo 23. května. Hned ze začátku se objevil problém, že vyjednávací týmy, zvláště tým NUM, se ukázaly být příliš

91 Tamtéž, 20. března 1984.

92 Tamtéž, 17. dubna 1984.

93 VINEN, R., c. d., s. 164.

94 MACGREGOR, I., c. d., s. 240.

velké pro jakoukoliv smysluplnou diskusi. V místnosti se nacházelo 51 lidí.⁹⁵ Výsledkem byl chaos a hluk v jednacích místnostech. Proto se budoucí jednání odehrávala už jenom v šesti lidech.

Jednání bylo od začátku odsouzeno k nezdaru. NUM požadovalo okamžité zastavení uzavírání šachet, pokud se tak nestane, měla se konat demonstrace před parlamentem, ke které nakonec došlo 7. června.⁹⁶ MacGregor byl připraven znovu zvážit časový rozvrh uzavírání šachet, ale trval na právu NCB mít poslední slovo při uzavírání šachet, a to i z důvodu, že už nejsou výdělečné.⁹⁷ To bylo naprosto nepřijatelné pro Scargilla, který nikdy nepřestal hlásat, že jediným důvodem k uzavření dolu může být jeho naprosté vyčerpání nebo bezpečnostní důvody.⁹⁸ Když začalo být jasné, že šance dohody je nulová, jednání bylo ukončeno.

Další kolo vyjednávání se konalo začátkem června. Delegation se sešly osmého a třináctého. Přítomní už byli pouze Ian MacGregor a jeho zástupci Jimmy Cowan a Ned Smith, za NUM dorazil Arthur Scargill, Peter Heathfield a Mick McGahey. V tomto složení se odehrávala i všechna další jednání.⁹⁹ I když tentokrát jednání byla mnohem klidnější, znovu ztroskotala.

V červenci se odehrála tři vyjednávací kola, pátého, šestého a osmnáctého. Přes dlouhé diskuse, kdy Scargill podle MacGregora dostal nejlepší nabídku za celou dobu, tak rozhovory znovu uvízly na mrtvém bodě, kvůli otázce uzavírání šachet.¹⁰⁰

Mezitím došlo k prvnímu soudnímu rozhodnutí, týkajícímu se stávky. Desátého července soud rozhodl ve prospěch nottinghamských horníků, kteří podali žalobu na NUM za bránění v práci. Soud přikázal, aby tyto praktiky byly zastaveny. Další den vedení NUM schválilo, že bude tento soudní příkaz ignorovat.¹⁰¹

I když ze zpětného pohledu je jasné, že vládě stačilo jen čekat, až stávka skončí, v kabinetu začala narůstat panika. Do jisté míry to byla chyba Petera Walkera, který si většinu informací nechával pro sebe a nedělil se o ně se svými kolegy. Proto v červenci začali ministři vyvíjet tlak na premiérku, aby vláda začala uplatňovat svou legislativu proti NUM a hnala ji k soudu. Norman Tebbit 25. července napsal Thatcherové téměř panický dopis. Hned ze začátku píše: „Mou obavou je jednoduše to, že při současném kurzu podle mě čas není na naší straně.“¹⁰² Jak sám přiznává, neměl „detailní čísla dostupných zásob“,¹⁰³ ale předpokládal, že vláda bude muset začít s ústupky začátkem října.¹⁰⁴ Jedním z návrhů jak tomu čelit, bylo podle Tebbita zvážení dalších žalob. „NUM může být v pozici, kdy by odpor vůči žalobám mohl být pro ně oslabující-

95 Tamtéž, s. 241.

96 OTTEY, R., c. d., s. 119.

97 MACGREGOR, I., c. d., s. 238.

98 Tamtéž, s. 250.

99 Tamtéž, s. 243.

100 Tamtéž, s. 248

101 *The Times*, 10. října 1984.

102 *Tebbit minute to MT*, 24. července 1984.

103 Tamtéž.

104 Tamtéž.

cí.¹⁰⁵ Thatcherová s použitím žalob a vyvinutím nátlaku na NUM souhlasila, jak píše ve svých pamětech¹⁰⁶

Nicméně ten den večer Walker zorganizoval setkání v čísle deset o výdrži elektráren. Nejdůležitější poznatek, který byl tam přednesen, byl, že výdrž elektráren je při nejhorším do června 1985 a při nejlepším by se dala prodloužit, až do zimy 1986, ale pouze za předpokladu, že Nottinghamshire bude pracovat.¹⁰⁷ Nejspíše kvůli této informaci se vláda nakonec rozhodla nepodávat žaloby na NUM, stále panoval strach, že by to mohlo poštvat proti vládě i pracující oblast Nottinghamshireu, která byla pro výdrž ve stávce naprosto klíčová.

Možná byla ale vláda příliš opatrná. Za zhruba pět měsíců stávky se stačil vytvořit takový předěl mezi pracujícími horníky v Nottinghamshireu a zbytkem, že je otázkou, zda by podání žaloby vzbudilo negativní odezvu v Nottinghamshireu. Během stávky nottinghamští začali vyměňovat ve vedení místní NUM představitele, kteří byli naklonění stávce. Pokaždé, když vypršel mandát někomu, kdo byl ve stávce, tak v následných volbách ho pracující horníci vyměnili. Do července třicet čtyři představitelů NUM, kteří v Nottinghamshireu podporovali stávku, neohájilo svůj mandát. Stejná situace nastala v Radě NUM pro nottinghamskou oblast (*Nottingham Area Council of the NUM*), z třiceti jedna delegátů pouze tři podporovali stávku.¹⁰⁸ Někteří horníci z Nottinghamu prohlašovali, že by do stávky nešli, i kdyby se nyní uskutečnilo hlasování, které by stávku schválilo. Rozdíly v názorech už byly opravdu obrovské. Jiné směřování Nottinghamshireu vyvrcholilo v prosinci, kdy si nottinghamští horníci založili vlastní odbory, Odbory demokratických horníků (*Union of Democratic Mineworkers*; UDM). To jim stávkující nemohli zapomenout. Jeden z militantních to vyjádřil takto: „To nejlepší, co by se jim mohlo stát, je umístit továrnu *Union Carbide* přímo uprostřed jejich uhelné pánve, takže další Bhopal je všechny sterilizuje a oni nebudou moci zplodit další generaci.“¹⁰⁹

V červnu si také vláda zažila některé své nejhorší chvíle, kdy se zdálo, že horníci jsou blízko vítězství, i když ne svou vlastní zásluhou. Devátého července vedení dokařských odborů, které spadaly pod TGWU, vyhlásilo stávku od dalšího dne. Oficiálně dokaři vyhlásili stávku kvůli porušení Národního projektu dokařských dělníků (*National Dock Labour Scheme*; NDLS).¹¹⁰ Jednalo se o pravidla práce v přístavu, která zavedla ještě Attleeho vláda jako způsob, jak zabránit práci v docích na černo. Časem ale NDLS zmutovalo v nejhorší možnou ukázkou zkostnatělosti a bizarnosti britského pracovního a odborářského systému. Podle NDLS práci mohli vykonávat pouze odboráři zaměstnaní v docích. Za předpokladu, že práci pro klienta měli vykonat neodboráři, tak museli být doplněni týmem odborářů, kteří podstatě jenom

105 Tamtéž.

106 THATCHEROVÁ, M., c. d., s. 245.

107 No.10 record of conversation (MT-Walker-Marshall-Couzens-Gregson-Buckley) [*miners' strike: power station endurance*] [declassified 2014], 25. července 1984.

108 The Times, 10.července 1984.

109 STEYNE, D. — GIBBON, P., c. d., s. 48.

110 Minutes of Ministerial Group on Coal — MISC 101(84) 26th (*Industrial Action in the Coal Industry, Industrial Action in the Docks Industry*) [declassified 2014], 11. července 1984.

sledovali, jak první tým pracuje. A to se v červenci ukázalo jako zásadní problém. Vedení dokařských odborů tvrdilo, že *British Steel* vyložilo svůj náklad z lodi v přístavu Immingham bez toho, že by to sledoval „stínový tým“. To bylo porušení NDLS a na protest dokaři vyhlásili stávkou.¹¹¹

Vedení *British Steel* tvrdilo, že k žádnému porušení NDLS nedošlo a že dostalo od dokařů povolení použít vlastní pracovní sílu při vykládání. Je celkem jedno, kdo měl pravdu, protože všem bylo jasné, že stávka dokařů byla vyhlášena jako podpora horníkům. Místo toho, aby dokaři řešili spor skrze Národní úřad pro dokařské dělníky (*National Dock Labour Board*; NDLB), orgán, který byl zřízen na dohlížení na NDLS, tak šli okamžitě do stávky. Vyjádření Johna Connollyho, předáka dokařů, že spor není v žádném případě „druhotnou akcí“, hodně napovídá o smyslu stávky.¹¹² Druhotné a podpůrné stávky byly podle zákona zakázány, vyhlášení stávky pod záminkou porušení NDLS bylo způsobem jak obejít zákon.

Vláda byla zděšena, nastal strach z vážných výpadků důležitých surovin a potravin, které se musely dovážet. Předpokládalo se, že jednou z ohrožených surovin je krmení pro zvířata, kvůli stávce se v přístavech zaseklo na 30 000 tun krmení.¹¹³ Okamžitá krize nehrozila, ale delší stávka, se předpokládalo, by mohla mít horší následky. Předpokládalo se, že zásoby slanine, papíru, tvrdé pšenice začnou docházet po dvou týdnech, olej, pšenice a tuky po třech týdnech. Bavlna by začala docházet po čtyřech týdnech a buničina po pěti týdnech.¹¹⁴ Vážně se uvažovalo o použití armády jako náhražky za stávkující dokaře.¹¹⁵ Situace vypadala velmi vážně a není divu, že Scargill potěšeně hlásil: „Věřím, že je nezbytně nutné, aby oboje dvojice odbory pochopily, že oba naše boje jsou vzájemně propojené a provázané, bojují proti stejné vládní politice. To je to, co bychom měli všichni pochopit, kráčeji ke konečnému vítězství.“¹¹⁶ Pokud někdo pochyboval, že by obě stávky mohli spolu nesouviset, tak Ron Todd, designovaný generální tajemník TGWU, prohlásil, že: „Stávka dokařů začala na podporu NUM, když přístavní zaměstnavatelé zrušili Národní projekt dokařských dělníků v Imminghamu.“¹¹⁷ Po několik červencových dní to vypadalo, že vláda bude přece jenom poražena odboráři, anebo se bude muset uchýlit k potupným opatřením jako nasazení vojska a vyhlášení stavu nouze. A pak se 20. července stávka zhroutila.

Důvodů, proč stávka nevydržela, je několik. Za prvé obyčejní dokaři nechápali, kvůli čemu se koná. Místní porušení NDLS se zdálo jako malý důvod k celonárodní stávce. Zároveň se ukázalo, že stávka by mohla ohrozit jejich pracovní místa.¹¹⁸ Ne všechny britské přístavy spadaly pod NDLS a přístavy jako Dover a Felixstowe začaly

111 *The Times*, 10. července 1984.

112 Tamtéž.

113 *Minutes of Ministerial Group on Coal — MISC 101(84) 27th (Industrial Action in the Coal Industry, Industrial Action in the Dock Industry)* [declassified 2014], 16. července 1984.

114 *Minutes of Ministerial Group on Coal — MISC 101(84) 28th (Industrial Action in the Coal Industry, Industrial Action in the Docks)* [declassified 2014], 18. července 1984.

115 Tamtéž.

116 *The Times*, 16. července 1984.

117 Tamtéž.

118 THATCHEROVÁ, M., c. d., s. 247

na stávce vydělávat a to vedlo přirozeně ke strachu, že se pracovní místa přesunou tam. Zároveň se stále více využívala kontejnerová doprava, která potřebovala méně lidí. To jen znásobilo strach o pracovní místa a spolu s otevřenými přístavy to mírnilo výpadky v zásobování.¹¹⁹ Mezi dokaři panoval velký strach, že by to celé mohlo uspíšit zrušení archaického NDLS, který ale chránil jejich pracovní místa.¹²⁰ Kvůli tomu mezi řadovými dokaři byla stávka velmi nepopulární, někteří vyhrožovali, že roztrhají svou odborářskou legitimaci¹²¹ a vedení TGWU jí bylo nuceno po deseti dnech odvolat. Jediným výsledkem byla zvýšená cena rajčat.¹²²

Stejný scénář měla i druhá dokařská stávka, která se konala mezi 24. srpnem a 18. zářím. Znovu byla vyhlášena kvůli údajnému porušení NDLS ze strany *British Steel*, znovu pravým důvodem byla podpora horníků. Rozdíl byl v tom, že tentokrát nikoho příliš nevzrušovala, a i když byla o něco delší než první stávka, tak se zhroutila ze stejných důvodů jako ta první.¹²³

V září a říjnu se rozpoutalo další drama, kdy se zdálo, že horníci jsou pouze krůček od vítězství ve stávce, i když znovu ne díky zásluhám NUM. Šlo o spor s Národní asociací důlních předáků, zástupců a inženýrů (*National Association of Colliery Overmen, Deputies and Shotfirers*; NACODS) čili odborů techniků odpovědných za chod šachet. Jednalo se o tradičně umírněné odbory, které se nepřidaly ke stávce. Nicméně v průběhu stávky se kvůli odlišnému přístupu místních ředitelů šachet začaly objevovat problémy. Někteří ředitelé trvali na tom, že aby předáci dostali zaplacen, tak musí projít hlídkovými liniemi, což musela být pro kohokoliv velmi nepříjemná zkušenost. Jiným ředitelům stačilo, pokud se předáci pouze pokusili projít hlídkami, a když se to nepodařilo, tak dostali stejně zaplacen.¹²⁴ V srpnu se uskutečnilo jednání mezi NCB a NACODS, kde se měl tento problém vyřešit a vedení NACODS souhlasilo, že všichni předáci budou muset procházet hlídkami, pokud chtějí dostat plat. Tato dohoda se uzavřela bez přítomnosti prezidenta NACODS Kena Sampeyho, který byl toho času na dovolené.¹²⁵ Když se vrátil, tak dohodu zamítl, podle MacGregora to udělal na rozkaz TUC, který si tím přál dosáhnout vítězství horníků, bez toho, že by se jednalo o vítězství Scargilla.¹²⁶

Další jednání k ničemu nevedla a vedení NACODS se rozhodlo uspořádat hlasování, zda jít do stávky. Dne 28. října 80 % předáků hlasovalo pro stávku, její začátek byl stanoven na 25. října.¹²⁷ To vládu a NCB vyděsilo, předáci a důlní inženýři byli

119 VINEN, R., c. d., s. 167

120 THATCHEROVÁ, M., c. d., s. 247

121 *The Times*, 21. července 1984.

122 Tamtéž, 14. července 1984.

123 THATCHEROVÁ, M., c. d., s. 250

124 *No.10 record of conversation (MT-Walker-MacGregor-Gregson-Butler-Turnbull) [miners' strike: NCB talks with TUC, involvement of ACAS, NACODS, ending the dispute, redundancies and closures, civil law, working miners, criminal offences, media, communities, open cast mining, structure of the coal industry] [declassified 2014]*, 23. září 1984.

125 MACGREGOR, I., c. d., s. 274.

126 Tamtéž, s. 277.

127 WALKER, Peter, *Staying Power*, London 1991, s. 175.

ze zákona povinni kontrolovat stav šachet, bez této kontroly by doly nesměly fungovat. Hrozilo, že stávka předáků si vynutí i uzavírku pracujících šachet a tím notně sníží zásoby uhlí a dopomůže k výhře NUM. Vláda diskutovala, jestli by se NACODS nedali nahradit horníky, kteří měli splněné předákovské zkoušky, a členy Britské asociace důlních manažerů (*British Association of Colliery Management*; BACM). Ale dospělo se k názoru, že jejich počty by nestačily.¹²⁸ Ian MacGregor ve svých pamětech tvrdí, že stávka NACODS v žádném případě neohrožovala vítězství vlády a NCB, neboť ve většině šachtách nebyli předáci stejně potřeba, protože nepracovali a prý obdržel záruky, že nottinghamští předáci se ke stávce nepřidají.¹²⁹ Je dost možné, že je to jeho snaha se ukázat tvrdším, než ve skutečnosti byl, protože se nezdá, že toho času kdokoliv ve vládě považoval stávku předáků za něco, co by se dalo ustát. Nakonec prý samotná Thatcherová dala MacGregorovi příkaz, aby uzavřel s NACODS dohodu.¹³⁰

NCB uzavřel dohodu s NACODS den před začátkem stávky. V ní ustoupil v otázce překračování hlídkových linií, takže předáci již nemuseli přes stávkující, pokud chtěli plat, zřídit poradní radu, která měla přezkoumávat všechny rozhodnutí ohledně uzavírání dolů, ale ponechal si právo na finální rozhodnutí a odvolal uzavírku pěti šachet.¹³¹

Hrozící stávka NACODS byla posledním případem, kdy NUM mohla vyhrát stávku. Pokud by k ní došlo, vážně hrozilo uzavření všech šachet a postupné vyčerpání všech zásob uhlí. Po jejím odvolání hrál čas proti horníkům, neboť vláda díky práci v Nottinghamshireu měla takřka nevyčerpatelné zásoby uhlí. Zároveň se den poté, co byla odvolána stávka předáků, svalila na NUM další rána. Nejvyšší soud jí zabavil veškerý majetek.

Celé se to začalo 7. srpna, kdy dvojice horníků podala na NUM žalobu za to, že označuje stávku jako oficiální, přestože nebyla vyhlášena podle pravidel NUM. Dne 28. září jim soudce vyhověl a zakázal NUM mimo jiné dále označovat stávku jako oficiální.¹³² NUM se rozhodla držet Scargillova prohlášení, že „nezáleží, co soudci řekli nebo řeknou, rozhodnutí konference je posvátné.“¹³³ Vedení horníků se rozhodlo nařízení soudu ignorovat. Desátého října soudce Nicholls uvalil na NUM pokutu dvě stě tisíc liber a osobně Scargillovi nařídil zaplatit pokutu tisíc liber za pohrdání soudem. Scargillovi byla obsílka doručena přímo na konferenci TUC.¹³⁴ Pokuta za Scargilla byla zaplácena anonymně, ale NUM svojí pokutu odmítla zaplatit.¹³⁵ Roy Ottey na protest proti porušování zákonů rezignoval na svoje místo v NEC.¹³⁶ Soud tedy nařídil zabavení majetku NUM.

128 *No.10 record of conversation (MT-Walker-MacGregor-Gregson-Butler-Turnbull) [miners' strike: NCB talks with TUC, involvement of ACAS, NACODS, ending the dispute, redundancies and closures, civil law, working miners, criminal offences, media, communities, open cast mining, structure of the coal industry] [declassified 2014]*, 23. září 1984.

129 MACGREGOR, I., c. d., s. 279.

130 Tamtéž, s. 281.

131 Tamtéž, s. 294.

132 *Hansard* 11. prosince 1984.

133 OTTEY, R., c. d., s. 42.

134 MACGREGOR, I., c. d., s. 226.

135 *The Times*, 18. října 1984.

136 OTTEY, R., c. d., s. 137.

Pro NUM to byla velká rána, přestože soudu nějakou dobu trvalo, než se podařilo najít finance NUM na kontech zahraničních bank. Peníze NUM byly nalezeny v Lucemburku, Dublinu a Curychu.¹³⁷ Výsledkem byla ztráta financí na placení hlídek, na náhrady za transport, na placení účtů kuchyní NUM ve vesnicích. Síla NUM byla ztrátou financí notně omezena. Nejhorší pro NUM bylo podle slov MacGregora, že „se neodmyslitelně zapletli do války se soudy, kterou nemohli vyhrát jejich normální taktikou“.¹³⁸ Rozhodnutí nezaplatit pokutu bylo typickým příkladem Scargilla vést stávkou jako spor s celým státním establishmentem a prosadit svou. Soudy se ale nedaly vyhlídkovat a peníze NUM byly zabaveny, ať si Scargill říkal, co chtěl. Nezaplatit pokutu byla asi největší Scargillova taktická chyba, kdy připravil své odbory o finance na účinné vedení stávkou. Nebylo to ale žádným velkým překvapením, protože Scargill se na zabavení financí připravoval od začátku, jak dokládá přesunutí peněz na zahraniční konta, velmi však podcenil schopnost úřadů je dohledat.

Pro vládu nastal ten nejlepší scénář. Byla použita vládní legislativa, která měla omezit moc odborů a stalo se tak díky odborářům, kteří žalovali vlastní odbory. Tak bylo docíleno tlaku na NUM bez toho, že by vzniklo nebezpečí poštvání pracujících horníků proti vládě.

Aby říjnových ran pro NUM nebylo málo, 27. října *Sunday Times* přinesly zprávu, že NUM jednala o poskytnutí financí s plukovníkem Kaddáfim. Roger Windsor, generální ředitel NUM, odjel do Libye vyjednávat o podpoře od tamějších odborářů. Už předtím se měl v Paříži setkat s představitelem tamějších odborů. „Musel to být vzácný exemplář, vzhledem k faktu, že plukovník Kaddáfí rozpustil veškeré odbory, hned jak se dostal k moci,“¹³⁹ dodává k tomu jízlivě Thatcherová ve svých pamětech. V Tripolisu se poté Windsor setkal s libyjským diktátorem, který podle *The Times* měl být ochoten poskytnout NUM až dvacet milionů liber.¹⁴⁰ Pokusit se získat peníze od autoritářského vládce Libye byla neuvěřitelná pitomost a chyba ze strany NUM. Vedení NUM se snažilo tvrdit, že „účel návštěvy pana Windsora bylo vysvětlit pozici stávkujících odborářům v Libyi, jak NUM už provedla v padesáti zemích.“¹⁴¹ Tomu ale nikdo nevěřil. Neil Kinnock okamžitě odsoudil snahy NUM. Premiérčina první reakce na tuto zprávu byla „naprostá nevíra“, že Scargill by zašel tak daleko.¹⁴²

Scargill se evidentně velmi přepočítal. Proti sobě a NUM poštvál veřejnost, TUC i řadové odboráře. Byl nucen odvolat i své prohlášení, že „NUM přijme pomoc od jakéhokoliv mezinárodního zdroje“.¹⁴³ Rozhodnutí požádat o pomoc Kaddáfího se jeví ještě naivnější ve světle toho, že v dubnu 1984 kulka, která přilétla z libyjské ambasády v Londýně, zabila policistku. To vedlo k pobouření veřejnosti a diplomatické roztržce mezi Británií a Libyí, která skončila vyhoštěním libyjských diplomatů a uzavřením ambasády. Rozhodnutí Scargilla žádat o peníze právě Libyje, zrovna za těchto okol-

¹³⁷ *The Times*, 1. prosince 1984.

¹³⁸ MACGREGOR, I., c. d., s. 227.

¹³⁹ THATCHEROVÁ, M., c. d., s. 255.

¹⁴⁰ *The Times*, 24. prosince 1984.

¹⁴¹ Tamtéž, 29. října 1984.

¹⁴² Tamtéž.

¹⁴³ Tamtéž.

ností, ukazuje, že příliš některé své kroky nepromýšlel. To ho dovedlo k sebediskreditaci a odlivu veřejného mínění od horníků. Nakonec NUM veškeré peníze od Kaddáfího oficiálně odmítla.¹⁴⁴

Libye nebyla jedinou zemí s autoritářskou vládou, která se snažila financovat NUM. Peníze NUM přijala ze Sovětského svazu, jako „dobrovolnou podporu“ od tamějších horníků. Peníze přišly i ze Sověty kontrolovaného Afghánistánu a dalších sovětských satelitů.¹⁴⁵ K jisté podpoře horníků došlo i z Československa. Na přelomu září a října přicestovalo do Československa čtyřicet dospělých a třicet osm dětí z hornických rodin na rekreaci. „Na výzvu Světové odborové federace a z vlastní iniciativy pomáhají [čeští horníci] strádajícím rodinám horníků, kteří už přes půl roku bojují proti hromadnému propouštění, finančními podporami, zásilkami potravin a oděvů, pozváním k rekreaci dětí a rodin,“¹⁴⁶ uvedlo *Rudé Právo*. Na rozdíl od libyjského dobrodružství se „dobrovolná“ podpora ze zemí východního bloku dala očekávat a ani nebyla příliš skryta, takže negativní ohlas byl minimální. Ukazuje ale rozšířenost aktivit NUM, která nutně potřebovala peníze, zvláště poté, co jí byly soudem zabaveny.

POSTOJ TUC A STRATEGIE NCB

Nový generální tajemník TUC, Norman Willis, pronesl 13. dubna řeč před shromážděním horníků. V ní „odsoudil hlídkové násilí v nejsilnějších slovech, které do té doby použil odborářský vůdce“.¹⁴⁷ Odsoudil výjevy na hornických transparentech, které ukazovaly střely z cihel a zápalné lahve. „Jakékoliv násilí, řekl, oslabuje věc horníků a pouze posiluje nepřátele odborů.“ Svou řeč nedokončil, hlasité výkřiky „Arthur Scargill sem, Willis pryč“ a „Jidáš“ ho umlčely. Za jeho zády se na řečništi spustila katovská oprátka.¹⁴⁸ Byl to dobrý příklad toho, jak moc se vztahy mezi odbory sesypaly. I když většina ostatních odborářů si nepřála porážku horníků, zároveň je Scargill čím dál víc štval a chování horníků vrhalo špatné světlo na celé odborové hnutí. Naopak radikální horníci začali považovat jakoukoliv kritiku, i sebeoprávněnější, což kritika násilí bezpochyby byla, jako zradu. To vedlo pomalu ale jistě k situaci, kdy si i odboráři začínali přát prohru Scargilla a jeho blízkých. Už na začátku stávký si jeden z předních vůdců TUC, který ale zůstal v anonymitě, stěžoval *The Times*: „Problém je, že pokud vyhraje Arthur Scargill, je to vítězství pro Národní unii horníků, pokud prohraje, je to porážka pro všechny.“¹⁴⁹ Jeden ze státních úředníků tvrdil: „Vzpomínám, jak mi jeden z odborových předáků řekl, že pokud nezničíme Scargilla, tak nám to nikdy neodpustí.“¹⁵⁰ To toryům vyhovovalo, jak vzpomínal William Whitelaw: „Arthur Scargill... udělal mnoho chyb, zvláště v tom jak se choval k vlastním členům.

144 Tamtéž.

145 THATCHEROVÁ, M., c. d., s. 255.

146 *Rudé právo*, 1. listopadu 1984.

147 *The Times*, 14. listopadu 1984.

148 Tamtéž.

149 Tamtéž, 2. dubna 1984.

150 VINEN, R., c. d., s. 153.

Kvůli tomu rozdělil vlastní odbory a ztratil podporu mnoha svých kolegů v odborovém hnutí. Z jeho pohledu to byla fatální chyba.¹⁵¹

Není tedy divu, že se představitelé TUC rozhodli zasáhnout a vyřešit stávkou vyjednáváním, tak aby zachránili tvář horníkům, ale zabránili tomu, aby se to dalo interpretovat jako vítězství Scargilla. Jednalo se o poslední pokus dosáhnout smíru mezi NCB a NUM negociacemi. Po sérii jednání přímo mezi NCB a NUM, která ztroskotala, se snažila vše vyřešit ACAS. Mezi 8. a 31. říjnem vedla sérii jednání, která ale všechna uvízla na mrtvém bodě. Do této situace se rozhodl vstoupit TUC a převzít roli prostředníka osobně. Thatcherová k tomu byla velmi skeptická. Problém byl, že TUC požádal o schůzku přímo s vládními představiteli, což by mohlo narušit vládní politiku nezasahovat přímo do průmyslového sporu a tvářit se, že je to čistě mezi NCB a NUM, zároveň se jí „ani v nejmenší míře nechtělo zvat do čísla 10 představitel TUC staré politické makléře“.¹⁵² Walker jí přesvědčil argumentem, že odmítnutí setkat se s předáky TUC by působilo příliš zatvrzele.¹⁵³

Dne 5. prosince se tedy Walker a Tom King, ministr pro zaměstnanost, sešli s odborovými předáky. Norman Willis se dohodl s Walkerem, že TUC bude jednat přímo s NCB a vypracuje kompromisní dokument. Problém byl, že se tak dělo bez účasti NUM. Přesto se TUC podařilo téměř dosáhnout úspěchu. NCB měla vyprodukovat dokument, který by tvořil základ vyjednávání. Walker s MacGregorem dohodl, na jakých principech by měl takový dokument stát a jak zabránit změně dosavadní politiky. Walker dostal dokument pouhých několik minut před začátkem jednání a zhrozil se. „Byl to výmysl toho nejhoršího druhu, který by dovolil Arthuru Scargillovi, aby si ho interpretoval po svém.“¹⁵⁴ Walker urychleně telefonoval MacGregorovi a zakázal mu ho předložit. Další den Walker kompromisní návrh sepsal sám.¹⁵⁵

Během vyjednávání nastala ještě jedna situace, kdy Walker zasahoval. Bylo to kvůli tomu, že se s MacGregorem dohodl na změnách v návrhu a MacGregor s nimi souhlasil. Poté ale změnil názor a chtěl dokument nechat při starém. Walker mu skrze premiérku nařídil udělat domluvené změny. Tento dokument poté byl předložen NUM a promptně zamítnut.¹⁵⁶

Bylo to poslední vyjednávání za dobu stávkou, neboť pokaždé, když začaly negociace, poklesl počet horníků vracějících se do práce, protože horníci si přirozeně nechtěli získat status stávkokaze, pokud byla šance, že se konflikt vyřeší jinak. Jak čísla pracujících horníků pomalu stoupala, tak se zdálo, že zhroucení stávkou je pouze otázkou času a NCB ztratila o vyjednávání zájem. Místo toho před Vánoci zahájila velkou kampaň za návrat do práce.

NCB pomáhal plánovat PR kampaň Tim Bell, který byl předsedou Saatchi and Saatchi, reklamní agentury, která organizovala velmi úspěšné volební kampaně toryů

151 WHITELAW, William, *The Whitelaw Memoirs*, London 1989, s. 254.

152 THATCHEROVÁ, M., c. d., s. 257.

153 WALKER, Peter, *Staying Power*, London 1991, s. 177.

154 Tamtéž.

155 Tamtéž.

156 Tamtéž.

v letech 1979 a 1983.¹⁵⁷ V listopadu NCB zahájil svůj „Velký tlak“, kdy byly posílány horníkům dopisy, snažící se vysvětlovat pozici NCB,¹⁵⁸ v novinách byly publikovány velké reklamy upozorňující na bonusy, které horníci mohou získat, pokud začnou pracovat před Vánoci a že další vyjednávání se už nebude konat.¹⁵⁹ NCB také nakoupila autobusy, které „obrnila“, aby je chránila před kameny a ty poté používala ke svozu horníků.¹⁶⁰ To vedlo k růstu navracejících se do práce. Například na shirebrookskou šachtu se v listopadu vrátilo 1085 lidí, předchozí rekord byl v říjnu, kdy se vrátilo 194.¹⁶¹ V celém Severním Derbyshiru se v listopadu vrátilo do práce 3772 horníků a v prosinci 4056, předchozí nejvyšší návrat byl v říjnu, kdy se vrátilo 863.¹⁶² V Skotsku na začátku září pracovalo pouhých 205 lidí, v listopadu se toto číslo zvýšilo na 2242.¹⁶³ Jednalo se o velké úspěchy, které jasně signalizovaly, že se stávka pomalu hrouťí. Horníci byli již unaveni vleklou stávkou a chtěli získat ztracené peníze, zároveň klesala jejich důvěra ve vlastní vedení. Scargill pravidelně vyhlašoval, že vládě zbývají pouhé tři týdny zásob. Když 29. prosince Peter Walker veřejně vyhlásil, že zásoby uhlí jsou na takové úrovni, že nehrozí výpadky elektřiny po celý rok 1985, byla to strašlivá rána pro morálku stávkujících horníků.¹⁶⁴

ZIMNÍ MĚSÍCE, ŽIVOT HORNÍKŮ ZA STÁVKY A KONEC STÁVKY

Není divu, že před zimou se zvýšil počet horníků, kteří se vraceli do práce. Po zhruba devíti měsících ušlých zisků se životní standardy hornických rodin prudce zhoršily. Rodiny, které předtím žily v relativní pohodě, si musely začít zvykat na nouzi a jiný životní styl. První měsíce, kdy rodiny mohly ještě sáhnout do svých úspor, nebyly ještě nijak hrozné, stejně tak letní měsíce, kdy bylo hezky a některým horníkům stávka připomínala spíše dlouhou dovolenou.¹⁶⁵ Pomalu, ale jistě stres stávky a žádného či mizivého výdělků začal na horníky působit. „Bylo to stejné, jako kdybych byl znovu nezaměstnaný. Tehdy za ty tři měsíce mi začínalo strašit ve věži. Tentokrát jsem začínal být už naprosto šílený, ve skutečnosti jsem byl připravený na Middlewood [psychiatrická nemocnice v Sheffieldu],“¹⁶⁶ stěžoval si jeden ze stávkujících. Některé rodiny opravdu dřely bídu s nouzí. „Rodiny jsou hladové, vím, že jedna z paní, co dochází do školy, aby tam dělala lehčí práce, jí erteple a pečené fazole a vypadá podvyživeně, má všechny znaky podvýživy,“¹⁶⁷ vyprávěla učitelka z Armthorpe. „Do-

157 MACGREGOR, I., c. d., s. 255.

158 Tamtéž, s. 326.

159 Tamtéž, s. 329.

160 Tamtéž, s. 325.

161 MACGREGOR, I., c. d., s. 324.

162 Tamtéž, s. 326.

163 Tamtéž, s. 327.

164 THATCHEROVÁ, M. c. d., s. 258.

165 VINEN, R., c. d., s. 174.

166 STEYNE, D. — GIBBON, P., c. d., s. 105.

167 SAMUEL, R. — BLOOMFIELD, B. — BOANAS, G., c. d., s. 182.

stáváme 7,33 liber týdně, musíme zaplatit 1,33 týdně za garáž, 50 pencí týdně za vodu a asi 2,50 až 3 libry týdně za světlo,¹⁶⁸ vyprávěla hornická manželka. Rodiny si musely odpustit některá jídla: „Žili jsme bez masa, kromě toho, které jsme dostali v potravinových balíčcích. Žili jsme bez slaniny, vajec, ovoce. Více méně jsme přežívali na konzervách.“¹⁶⁹ Někteří nahrazovali maso díky pytlacení: „Roche Abbey, pozemek lorda Scarborougha, je nedaleko odtud. Jeden nebo dva z nás tam chodili chytat králíky a lovit bažanty.“¹⁷⁰ Matka dvou stávkujících horníků vzpomínala, jak viděla dítě, které mělo místo plen pouze špinavé hadry.¹⁷¹ I Thatcherová uznala, že některé hornické rodiny to měly těžké: „Nápadné byly ekonomické těžkosti, jež pan Scargill svou zatvrzelostí uvalil na vlastní stoupence. Říkali mi, že horníci vykopávají na polích řepu, aby nakrmili sebe i své rodiny.“¹⁷² Nejhuře na tom byli svobodní mladí horníci. Ti žili sami bez manželek, které by je mohly podporovat svým zaměstnáním, a nedostávali žádné příspěvky na rodinu.¹⁷³ Byli to nejčastěji právě tito muži, kteří byli „dotlačeni Thatcherovou na hlídkovou linii, aby měli co do pusy“.¹⁷⁴ I když strádání těchto lidí bylo na Británii relativně velké, každý se mu mohl snadno vyhnout tím, že šel do práce.

Aby vydrželi dlouhou stávku, hornické komunity se semkly dohromady. Ve vesnicích začaly být organizovány výbory pověřené zajišťováním sbírek, rozdáváním balíčků, pořádáním společenských akcí jak pro děti, tak dospělé. Ve většině vesnic vznikly veřejné kuchyně, kam mohli horníci docházet pro levné jídlo či jídlo zdarma. Většina těchto aktivit byla organizována ženami a matkami stávkujících horníků, které se zorganizovaly do spolku Ženy proti uzavírání šachet (*Women Against Pit Closures*; WAPC) a brzy se ukázaly jako velmi výkonné. V jedné vesnici si horník líboval: „Je tu spousta života, koncerty a další věci. Pak jdeme každý na jiné místo, pár z nás jde dneska pařit.“¹⁷⁵ Místní pobočky WAPC organizovaly rozvážku potravinových balíčků, které obsahovaly „základní věci jako cukr, čaj, margarín, sádlo, pár brambor a pár cibulí“.¹⁷⁶ Mezi nejrůznější aktivity pro děti horníků a stávkující patřily „diskotéky, ragbyové turnaje, party, šipkařské turnaje“.¹⁷⁷

K velkému překvapení horníků se k nim chovaly vlídně společnosti, od kterých by to nikdy nečekali. Banky a hypoteční společnosti pozastavovaly splátky půjček či měnily splátkové kalendáře tak, aby stávkující mohli splácet. Stejně tak se chovaly televizní společnosti od kterých měli své přijímače koupené na leasing. Obchody často darovaly prošlé věci horníkům zadarmo.¹⁷⁸ Díky této solidaritě se horníkům dařilo

168 Tamtéž, s. 184.

169 STEYNE, D. — GIBBON, P., c. d., s. 210.

170 Tamtéž, s. 222.

171 SAMUEL, R. — BLOOMFIELD, B. — BOANAS, G., c. d., s. 107.

172 THATCHEROVÁ, M., c. d., s. 253.

173 STEYNE, D. — GIBBON, P., c. d., s. 203.

174 SAMUEL, R. — BLOOMFIELD, B. — BOANAS, G., c. d., s. 128.

175 Tamtéž, s. 199.

176 STEYNE, D. — GIBBON, P., c. d., s. 38.

177 SAMUEL, R. — BLOOMFIELD, B. — BOANAS, G., c. d., s. 128–133.

178 Tamtéž, s. 204–206.

ve stávce vytrvávat a menšit těžkosti, se kterými se museli potýkat. „Pokud kdokoliv má jakýkoliv problém, odbory ho vyřeší nebo někdo jiný vypomůže, lidé jako vaši sousedi,“¹⁷⁹ chválil si jeden z účastníků stávky. „Moje nejlepší vzpomínky ze stávky budou na ženy a na to, co tady dokázaly,“ říkal další.

Toto semknutí mělo ale i své stinné stránky. Do jisté míry sloužilo jako způsob, jak dostat horníky na stávkové linie. „Aktivní hlídky neměly málo peněz nebo zásob. Peníze ze sbírek a potravinové balíčky směřovaly hlavně k nim a nemilitantní horníci byli ponecháni, aby se starali sami o sebe,“¹⁸⁰ stěžovaly si premiérce členky Kampaně hornických žen za návrat do práce (*Miners' Wives Back to Work Campaign*). Stávka začala pomalu vyhrocovat vztahy v hornických vesnicích, kdy s tím, jak narůstal počet horníků navracejících se do práce, tak se obě skupiny začaly nenávidět. Také umírnění stávkující, kteří nechodili do práce, buď z úcty ke svým odborům, nebo ze strachu, ale odmítali jít hlídkovat, se stávali terčem despektu militantních horníků. „Odbory je měly chytit za flígr a dotáhnout je tam [na hlídkovou linii — O. Š.],“¹⁸¹ stěžoval si jeden z radikálních horníků. Problém byl, že počet horníků prostě sedících doma převyšoval počet hlídek. MacGregor ve svých pamětech tvrdí, že hlídkování se neúčastnilo víc než deset procent horníků.¹⁸² Je otázkou, zda je to pravda, protože nikde jinde se mi toto konkrétní číslo nepodařilo ověřit. Co je ale jisté, že počet stávkujících doma převyšoval počet hlídek.¹⁸³

Nenávist mezi pracujícími a stávkujícími horníky však mnohokrát převyšovala jakoukoliv nevraživost mezi hlídkami a těmi, co prostě zůstali doma. Začali se množit zprávy o rozdělených vesnicích i rodinách kvůli stávce. Dobrým příkladem byla vesnice Keresley, kde se hned na začátku stávky místní pobočka NUM nepohodla a rozdělila na dvě nesmiřitelné poloviny. Následně se na dvě poloviny rozdělila celá vesnice.¹⁸⁴ Pracující horníci se začali shromažďovat v jedné hospodě, stávkující v druhé. „V Keresley očekáváte problémy pořád. Pokud jsou ve skupině, tak na vás pořvávají a křičí,“¹⁸⁵ stěžoval si jeden z pracujících horníků. Nenávist zasáhla i rodiny. „Můj bratr je policajt a nemluvili jsme spolu pět měsíců, přestože bydlíme ve stejném domě. Teď spolu trochu mluvíme, kvůli mámě, ale pořád je cítit napětí,“¹⁸⁶ popisoval stávkující svoji situaci. Rozhodně nebyl jediný, kdo se ocitl v podobné situaci. Manželku pracujícího horníka přestaly navštěvovat její setry provdané za horníky ve stávce.¹⁸⁷ Jedna matka horníka pravidelně nadávala a vylévala si zlost na pracující horníky. Její příbuzní jí nedokázali říct, že její syn se do práce vrátil už před měsíci.¹⁸⁸ Další matka

179 Tamtéž, s. 201.

180 *No.10 record of conversation (MT-Miners' Wives Back to Work Campaign representatives) [miners' strike] [declassified 2014]*, 19. září 1984.

181 STEYNE, D. — GIBBON, P., c. d., s. 108

182 MACGREGOR, I., c. d., s. 204.

183 OTTEY, R., c. d., s. 2

184 Tamtéž, s. 90.

185 *The Times*, 8. října 1984.

186 SAMUEL, R. — BLOOMFIELD, B. — BOANAS, G., c. d., s. 196.

187 *The Times*, 16. května 1984.

188 VINEN, R., c. d., s. 173.

poté, co se dozvěděla, že její syn pracuje, tak ho vyhodila z domu.¹⁸⁹ I Vánoce byly poznamenány nevráživostí mezi horníky. Jedna z žen v WAPC vzpomínala, jak jí zarmoutilo, když hlavní dárek při komunálním rozdělování dárků, což byly sáně, dostalo dítě pracujícího horníka.¹⁹⁰ Jeden ze stávkujících rozesílal vánoční přání s textem: „Přeju všem v Cannock Chase veselé Vánoce, kromě Tonyho Morrise, který je špinavý zasraný stávkokaz.“¹⁹¹ Roy Ottey zase vzpomínal, jak potkal dva bratry, jednoho stávkujícího, druhého pracujícího, kteří přísahali, že spolu už nikdy nepromluví.¹⁹² Zvýšil se i počet rozvodů, kdy se rozpadla manželství, v nichž manželka nutila manžela vrátit se do práce. Pod tlakem stávky se však rozpadala i manželství, ve kterých oba souhlasili se stávkou.¹⁹³

Je jasné, že horníci, kteří mluvili o svornosti a semknuté komunitě, měli na mysli hlavně skupiny militantních horníků. Ti se opravdu semkli a pomáhali si vydržet dlouhou stávku. V některých oblastech se do této skupiny počítaly celé vesnice. Nicméně ve většině oblastí to bylo složitější — ve skutečnosti celé komunity a rodiny byly stávkou rozervány. Kontrast mezi soudržností stejně smýšlejících a příkopem mezi těmi na opačných stranách sporu byl nesmírný. Nepřátelství vzniklé v době stávky přetrvávalo ještě dlouhá léta po jejím ukončení.

Zima na přelomu let 1984 a 1985 byla velmi mírná. Díky tomu se při topení spotřebovalo mnohem méně uhlí, než horníci doufali. Po devíti měsících byla většina horníků vyčerpaná a demoralizovaná, poslední naděje se upíraly právě k zimním měsícům. Poté, co se zima ukázala být nezvykle teplou, a Walker ohlásil, že žádné výpadky proudu nebudou, se horníci začali hromadně vracet do práce. Zdá se, že někteří stávkující se přemáhali vydržet do Vánoc jako do jakési pomyslné hranice, po které se můžou vrátit vzpřímeně do práce.¹⁹⁴ Také pomohlo, že se skupiny přátel začaly organizovat a vracely se do práce společně, čímž zmenšily strach a odpor k přechodu hlídkových linií i odsouzení okolí.¹⁹⁵ Horníci byli morálně, fyzicky i finančně vyčerpaní. „Lidé říkali, že jsou připraveni na dalších dvanáct měsíců, ale když na to došlo, tak nebyli,“¹⁹⁶ stěžoval si stávkující. Finance představovaly občas hlavní důvod, proč se horníci vraceli do práce. „Podporoval jsem stávku, jak dlouho to šlo, ale nemohl jsem zbankrotovat. Má žena hrozila, že mě opustí,“¹⁹⁷ vysvětloval jeden z horníků. „Rodiny vyčerpaly své úspory, zpeněžily své pojistky a dostaly se do hrozivých dluhů, nezaplacené účty za plyn a elektřinu, odložené hypotéky, katalog účtů byl ‚dlouhý mílí‘,“¹⁹⁸ popisoval historik Samuel situaci horníků ke konci stávky.

189 *The Times*, 8. října 1984.

190 SAMUEL, R. — BLOOMFIELD, B. — BOANAS, G., c. d., s. 136

191 Tamtéž, s. 127.

192 OTTEY, R., c. d., s. 122.

193 SAMUEL, R. — BLOOMFIELD, B. — BOANAS, G., c. d., s. 186.

194 Coal: Department of Energy briefing (“Daily Coal Briefing — Friday 21 December 1984”) [miners’ strike: situation report] [declassified 2012].

195 THATCHEROVÁ, M., c. d., s. 258

196 STEYNE, D. — GIBBON, P., c. d., s. 145.

197 *The Times*, 8. října 1984.

198 SAMUEL, R. — BLOOMFIELD, B. — BOANAS, G., c. d., s. 6.

Nelze ale svést návrat horníků do práce pouze na finanční těžkosti. Někteří byli přesvědčeni kampaní NCB, jak nadšeně hlásil jednomu z šéfů NCB navracející se horník: „Vrátil jsem se, protože jsem dostal váš dopis, pane, a najednou jsem si uvědomil, že Scargill mně nemůže zakázat pracovat.“¹⁹⁹ Hlavní důvod, proč stávka neuspěla, byl v tom, že „solidarita pracujících tříd“ neexistovala. Je otázkou, zda vůbec byla někdy něčím víc než pouhou frází, ale v roce 1984 byla už jen zbožným přáním. Horníci chtěli vydělávat na sebe, mít se dobře a blíž k jejich představě ideálního života byla Gormleyho vize bohatých a spokojených horníků, než vize Scargilla, kdy horníci byli předsunutou hlídkou boje za socialismus. To narušilo stávku hned ze začátku, kdy se ke stávce odmítla přidat dobře zaopatřená oblast Nottinghamshireu. Stará loajalita k odborům ale umírala pomalu a tak většina horníků odmítla překročit posvátnou hlídkovou linii. Jak se stávka prodlužovala, tato loajalita začala vyprchávat, zvláště po násilnostech v hornických vesnicích, zapletení se s Kaddáfím a poté, co se Scargillovy sliby, že zbývá uhlí pouze na tři týdny, ukázaly jako naprosto nepodložené. NUM ztratila úctu svých řadových členů a ti se logicky rozhodli dát přednost svým vlastním zájmům. Militantní horníci byli šokováni. „Pracující třída je rozdělená. Existuje pracující třída, která si myslí, že není pracující třídou,“²⁰⁰ stěžoval si jeden z radikálních horníků. „Všichni máme být pracující třídou, tak proč nedokážeme držet pohromadě,“²⁰¹ zoufal si další. Necháпали, jak uvedly *The Times*, že „ambice pana Scargilla byly poraženy odboráři, kteří vlastní domy, hypotéky a úspory“.²⁰² Někaká „solidarita pracujících tříd“ je nezajímala.

Dne 28. února se vrátila do práce nadpoloviční většina horníků.²⁰³ Historik Richard Vinen tvrdí, že to číslo bylo nadnesené a chvíle, kdy pracovala většina horníků, nastala až pár dní potom.²⁰⁴ Nicméně je to celkem jedno. Důležité bylo, že chvíle, kdy pracovala většina horníků, byla pro vládu obrovským vítězstvím, které také dokazovalo, že většina horníků si stávku nepřeje. Vláda si byla jistá, že nyní může stávka probíhat, jak dlouho chce, uhlí nedojde. To mimochodem nevyovídá nic dobrého o výkonosti uhelného průmyslu, pokud půlka horníků dokázala pokrýt potřeby celé země. Konec stávky se prudce blížil.

Třetího března se konala Zvláštní konference NUM. Paradoxně tam proti sobě stály dvě skupiny militantních horníků. Horníci z jižního Walesu a z Durhamu, kde bylo ve stávce pořád asi devadesát procent horníků, si přáli ukončení stávky. Věděli, že i u nich je stávka na pokraji zhroucení a chtěli se vrátit s hlavou vztyčenou a ne postupně po jednotlivcích.²⁰⁵ Proti tomu byli Scargillovci, kteří si přáli dovést stávku až do hořkého konce nebo aspoň získat amnestii pro propuštěné horníky během stávky. To ale NCB naprosto vyloučil.²⁰⁶

199 MACGREGOR, I., c. d., s. 326.

200 STEYNE, D. — GIBBON, P., c. d., s. 48.

201 Tamtéž, s. 78.

202 *The Times*, 28. února 1985.

203 Tamtéž.

204 VINEN, R., c. d., s. 171.

205 *The Times*, 27. února 1985.

206 Tamtéž, 28. února 1985.

Nakonec nezbylo Arthuru Sragillovi nic jiného, než aby vyšel na ulici a vyhlásil před skupinkou nejvěrnějších z věrných konec stávky. Konference delegátů hlasovala celkem těsně. 98 hlasů pro ukončení stávky oproti 91 k pokračování ve stávce.²⁰⁷ Jedna z nejdůležitějších stávek moderních britských dějin byla u konce.

ABSTRAKT

STÁVKA BRITSKÝCH HORNÍKŮ 1984–1985

Stávka horníků v letech 1984–1985 je přelomovou politickou událostí poválečné Británie. Začala v březnu 1984 kvůli sporu o uzavírání šachet. Dobře připravená vláda odmítla ustoupit tlaku horníků, což mělo za následek rekordní dlouhou dobu stávky. Díky připravenosti vlády a taktickým i strategickým chybám vedení horníků nakonec stávka selhala. Tím byla v Británii zlomena moc odborů a konzervativní vláda mohla pokračovat ve svých reformách.

KLÍČOVÁ SLOVA

Stávka horníků; Velká Británie; reformy; odbory

ABSTRACT

UK MINERS' STRIKE 1984–1985

The miners' strike of 1984–1985 is a political turning point in the history of post-war Britain. It began in March 1984 as a reaction to pit closures. Well prepared Government refused to give in to the miners' pressure, which led to a record length strike. Thanks to Government preparedness and to tactical and strategic mistakes of the miners' leadership the strike failed. This broke the power of the trade unions in Britain and the Conservative government was able to continue its reforms.

KEYWORDS

Miners' strike; Great Britain; reforms; union

Ondřej Šmigol

Institute of World History, Faculty of Arts, Charles University
o.smigol@gmail.com

207 Tamtéž, 4. března 1985.